

Utrikesdepartementet

Mänskliga rättigheter i Eritrea 2002**1. Sammanfattning**

Eritrea är ett fattigt land. Med en BNP per invånare på omkring USD 200 ligger landet på plats 157 av 173 länder på FN:s index över mänsklig levnadsstandard.

Under våren 2001 uppstod en opposition mot president Isaias och hans kontroll över det statsbärande partiet (Peoples' Front for Democracy and Justice, PFDJ), det enda parti som är tillåtet i landet. I augusti 2001 började PFDJ reagera med alltmer auktoritära medel mot denna opposition. Presidenten för den högsta domstolen avsattes. I september 2001 greps ledande företrädare för oppositionen. Fristående tidningar stängdes och flera journalister greps. Dessa personer hålls alltjämt fängslade såvitt hänt utan åtal och rättegång.

2. Ratifikationsläget

Eritrea har ratificerat CESC, CCPR, CERD, CEDAW och CRC. Eritrea har vidare ratificerat den Afrikanska stadgan om mänskliga rättigheter och folkens rättigheter samt den Afrikanska stadgan om barnets rättigheter och välfärd.

Vid självständigheten från Etiopien 1993 behöll Eritrea större delen av befintlig etiopisk lagstiftning. Delar av denna har efterhand omarbetats. Fortfarande är det juridiska regelverket ojämnt och bitvis ålderdomligt.

3. Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Gripande av personer som sedan hålles i isoleringhäkte förekommer. Den eritreanska strafflagen förbjuder tortyr. Mer rapporter om tortyr föreligger. Ett hundratals etiopier har hållits internerats under ibland svåra förhållanden. Förhållandena i de vanliga fängelserna är enkla. Anhöriga får göra besök och bistå med mat och förnödenheter.

4. Dödsstraff

Enligt gällande lagstiftning kan dödsstraff utdömas för en rad brott, inklusive brott mot landets säkerhet. Det är inte känt att dödsstraffet har tillämpats sedan landets självständighet 1993.

5. Rättssäkerhet

Domstolsväsendet är enligt gällande lag oberoende från statsmakten. I praktiken är det dock svagt och utsatt för påverkar från staten. Bristen på juridiskt utbildad personal och materiella resurser är stor på alla nivåer.

I augusti 2001 avsattes presidenten för den högsta domstolen, tillika landets högst utbildade jurist, efter att ha kritiserat PFDJ:s inblandning i rättskipningen.

I februari 1997 tillskapades ett system av specialdomstolar av försvarsministern, av det förmenta skälet att komma till rätta med det stora antalet utestående mål i det reguljära domstolsväsendet. I dessa domstolar agerar icke juridiskt utbildade militärer domare. De kan åsidosätta domar som utdömts av vanliga domstolar, varför åtalade kan dömas en andra gång (sk *double jeopardy*). Åtalade får inte biträdas av försvarare. Utslag av dessa domstolar kan inte överklagas.

6. Personlig frihet

Personer har utsatts för frihetsberövanden på grund av sitt etiopiska ursprung. De har även berövats sina arbeten och sina hem.

Konstitutionen medger fri rörelsefrihet inom landet och möjligheter att emigrera. I praktiken är dock denna rättighet beskuren. Det finns problem med att resa runt fritt i landet, och vissa områden får inte besökas av säkerhetsskäl. Alla medborgare måste bära identitetshandlingar som vid behov skall visas upp. Militärpolis genomför razzior för att kontrollera om personer i vapenför ålder har sökt undvika militärtjänst.

Alla medborgare, män och kvinnor, i åldern 18 – 40 år är skyldiga att stå till förfogande för värnplikt. Personer i dessa åldrar har stora svårigheter att resa utomlands. För övriga går pass att få på begäran. Utresevisum krävs vid resa utomlands.

7. Yttrande- och mediafrihet

Konstitutionen föreskriver yttrande- och pressfrihet, rätt att bilda organisationer och att hålla möten. I realiteten är dessa rättigheter kraftigt beskurna.

Sedan 1997 tillåts privatägda tidningar. I början av 2001 fanns nio oberoende tidningar, de tre största hade en upplaga på 15 000 exemplar vardera. Den största regeringsägda tidningen hade en upplaga på 20 000 exemplar.

Regeringen har vid flera tillfällen låtit gripa journalister eller tvingat in dem i militärtjänst. I september 2001 stängdes alla privatägda tidningar med hänvisning till deras rapportering om den politiska oppositionen, flera journalister greps senare.

Formell censur har inte förekommit. Med hänsyn till myndigheternas inställning har dock flertalet tidningar tillämpat viss självcensur. Tillgång till internet finns sedan november 2000.

8. De politiska institutionerna

Sedan 1997 finns en nationalförsamling med 150 ledamöter. Samtliga är medlemmar i PFDJ, hälften av dem sägs även sitta i partiets centralkommitté. Nationalförsamlingen sammankallas av presidenten.

Allmänna val till nationalförsamlingen har hittills inte hållits. Sådana val utlystes i oktober 2000 till december 2001 men blev uppskjutna. Andra partier än PFDJ tillåts inte. Nationalförsamlingen höll ett fyra dagar långt möte i januari 2002.

I början av 2001 började 15 ledande företrädare för PFDJ kritisera president Isaias för hans politik. Han sades vara auktoritär och i alldeles för liten utsträckning konsultera såväl nationalförsamlingen som ministerrådet. Flera av kritikerna hade tidigare varit nära medarbetare till presidenten i höga befattningar. I maj blev denna kritik offentlig. I september 2001 fängslades 11 av de 15.

Någon organiserad opposition i landet finns inte i övrigt.

Kvinnor deltar i det politiska livet men är kraftigt underrepresenterade.

9. Rätten till arbete och relaterade frågor

Diskriminering i arbetslivet av etnisk, religiös eller annan grund förekommer i allmänhet inte. Ett undantag har varit Jehovas Vittnen som på grund av sin vägran att göra militärtjänst i åtskilliga fall har förlorat sina arbeten och trakasserats på andra sätt.

Det finns lagstiftning som reglerar förhållandena på arbetsplatsen. Föreskrifter om minimilön saknas i den privata sektorn. I den offentliga sektorn tillämpas minimilön.

Fackföreningar är tillåtna, dock med undantag för anställda inom förvaltningen, militären och polisen. Det finnes en landsorganisation (*National Confederation of Eritrean Workers*, NCEW) som representerar 25 000 arbetare från 250 föreningar. Den är nära knuten till PFDJ och regeringen.

Konstitutionen förbjuder tvångsarbete, det finns dock obekräftade uppgifter om att sådant förekommit. För alla medborgare mellan 18 till 40 år är det obligatoriskt att under 18 månader delta i "National Service Program". Detta innefattar såväl militär träning som utförande av civila arbetsuppgifter. Under 90-talet ingick kontinuerligt cirka 200 000 män och kvinnor i detta program. Under sommaren 2002 har det av militär i Eritrea genomförts frekventa kontroller av män och kvinnor för att ertappa personer som inte genomgått "National Service Program". I maj skall president Isaias ha beslutat att de som genomgår "National Service Program" skall tjänstgöra ytterligare två år utöver den ordinarie tiden om 18 månader. Avsikten med detta lär vara att personerna skall tjänstgöra i återuppbyggnadsprojekt och i underbemannade ministerier och statliga inrättningar.

10. Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

Hälsovården är bristfällig och har påverkats av kriget med Etiopien, då många anställda i sjukvården har tjänstgjort i armén. Enligt tillgänglig statistik hade Eritrea under 1990-talet tre läkare per 100 000 invånare och vid 21 % av alla födselar bistod medicinskt utbildad personal, båda siffrorna är låga även efter afrikanska förhållanden. Sämst är sjukvården på landsbygden.

11. Rätten till utbildning

Skolgång t.o.m. sjunde klass är obligatorisk och kostnadsfri. Knappt 40 % av barn i skolåldern går i skola. Under kriget blev undervisningen lidande, då många lärare tjänstgjorde i armén. Skillnaderna mellan pojkar och flickor är inte påtagliga på lägre nivåer i skolsystemet, men i de högre årskurserna är andelen pojkar betydligt högre.

Analfabetismen i landet ligger på ca 80 %.

12. Rätten till tillfredsställande levnadsstandard

De allmänna levnadsvillkoren präglas av utbredd fattigdom. Situationen har ytterligare förvärrats av kriget. Medelåldern är 51 år. Av befolkningen bor 70 % på landsbygden och är mestadels sysselsatt med primitivt småjordbruk. Enligt statistik från 1999 har 13 % av befolkningen tillgång till rimliga sanitära förhållanden medan 22 % har tillgång till rent vatten. Kriget i förening med torka innebar 2000 att skörden uteblev från landets mest bördiga delar och att som mest 1,1 miljon människor, över en fjärdedel av befolkningen, blev beroende av nödhjälp och tidvis bodde i provisoriska läger. Under 2001 kunde flertalet återvända till områden berörda av kriget. Under sommaren 2002 har det förekommit rapporter om begynnande svår torka i Eritrea. Eritreanska myndigheter uppskattar att ca 1,3 miljoner människor kommer att behöva nödhjälp under 2002.

14. Kvinnans ställning

Diskriminering på grund av kön är förbjuden och regeringen har offentligt uttalat sig mot våld mot kvinnor i hemmet. Kvinnor deltog aktivt i stridande förband såväl i frihetskriget mot Etiopien som i det senaste kriget 1998-2000, och kvinnor mellan 18 – 40 år skall stå till förfogande för militärtjänst. Vid partikongressen 1994 krävdes utökade rättigheter för kvinnor och vissa förbättringar genomfördes. Fortfarande har dock kvinnor lägre social status än män, sämre tillgång till rättsväsendet och till kvalificerade arbeten. På FN:s index för könsrelaterad utveckling ligger Eritrea på plats 157 av 173 länder.

Könsstympning är vanligt förekommande, 95 % av alla kvinnor anses ha blivit drabbade. I låglandet praktiseras den mest drastiska formen. Det finns ingen lag i Eritrea som förbjuder könsstympning. Regeringen söker dock minska denna företeelse.

14. Barnets rättigheter

Det finns lagstiftning som kriminaliserar prostitution, pornografi och annat sexuellt utnyttjande av barn. Sexuellt våld mot barn anses inte vanligt. Regeringen sörjer i allmänhet väl för t.ex. flyktningbarn. Gatubarn är relativt sällsynta men antalet sägs ha ökat på senare tid.

Minimiåldern för militärtjänst är 18 år, och rekryter som befins vara yngre skickas hem. Det finnes dock svårigheter att fastställa deras ålder då födelseregistrering i allmänhet saknas.

Barnens situation har försämrats av kriget. Många barn har tvingats leva i läger under långa tider. Deras skolgång har påverkats negativt. Den tillåtna minimiåldern för anställning är 18 år, men många minderåriga arbetar för sina föräldrar framförallt inom jordbruket.

15. Olika befolkningsgruppers situation

Befolkningen består i ungefär lika delar av kristna och muslimer med de kristna i allmänhet boende i höglandet och muslimerna i låglandet. Under befrielseskampen mot Etiopien rådde motsättningar mellan dessa grupper. På senare tid har dock dessa motsättningar mestadels försvunnit och relationerna mellan religiösa grupper präglas av tolerans. Som nämnts ovan sker dock diskriminering mot medlemmar av Jehovas Vittnen på grund av deras vägran att göra militärtjänst.

I maj 2002 lät regeringen stänga kyrkor i landet utom den ortodoxa kyrkan, den romersk katolska kyrkan och den evangeliska Mekanejesus kyrkan. Ingen förklaring till dessa stängningar har lämnats.

En folkgrupp som har utsatts för trakasserier och våld är *kunamas* i trakten av staden Barentu i sydväst. Dessa anses sympatisera med Etiopien och har anklagats för samarbete med etiopierna under kriget.

16. Homosexuellas situation

Det är inte känt att diskriminering mot homosexuella förekommer i lagstiftning eller på annat sätt. Det skulle dock sannolikt vara förenat med betydande svårigheter att leva som öppet homosexuell.

17. Flyktingars rättigheter

Antalet flyktingar i Eritrea från andra länder är begränsat till ett mindre antal somalier. Under kriget med Etiopien har totalt 75 000 eritreaner deporterats därifrån. De har i allmänhet tagits väl omhand och slussats ut i samhället.

Sedan kriget 1991 har 160 000 eritreanska flyktingar befunnit sig i Sudan. Av dessa hade i slutet på april 2002 ca 44 000 repatrierats. Repatrieringen med hjälp av UNHCR fortsätter. Den 8 maj 2002 meddelade UNHCR att den 31 december 2002 upphör flyktingstatusen för alla eritreaner som flytt sitt land som ett resultat av frihetskriget eller gränskonflikten med Etiopien.

Som resultat av det senaste kriget skapades 250 000 internflyktingar. De flesta av dessa har nu återvänt till sina hem i den tillfälliga säkerhetszonen mellan de två länderna. I maj 2002 befann sig fortfarande 48 000 internflyktingar i läger, därför att deras byar antingen är förstörda eller minerade. Flertalet av de som under 1999-2000 flydde till Sudan undan striderna har återvänt.

18. Funktionshindrades situation

Det långa frihetskriget mot Etiopien och därefter kriget 1998-2000 har skapat ett stort antal krigsinvalid. Regeringen anstränger sig att vårda och utbilda dessa personer som betraktas som krigshjältar, och diskriminering mot dem förekommer inte. Större nya byggnader är i viss mån anpassade till funktionshindrade.

19. Oberoende organisationer

Oberoende organisationer för mänskliga rättigheter saknas. Den enda inhemska organisation som i viss mån fungerar som sådan heter *Citizens for Peace in Eritrea*, CPE. Den bildades 1998 för att protestera mot etiopiska deportationer av eritreaner och samarbetade då med regeringen.

20. Fältverksamhet eller rådgivning på området rörande mänskliga rättigheter

Behovet av rådgivning i frågor om mänskliga rättigheter är stort men förutsättningarna att meningsfullt bedriva sådant arbete synes f.n. begränsade. Frågeställningar rörande mänskliga rättigheter skall ställas till utrikesministeriet

och till ministeriet för lokal förvaltning som gemensamt ansvarar för dessa frågor. Inom det senare ministeriet hade den ofullbordade vallagen utarbetats.

Regeringen utvisade 1998 flertalet internationella enskilda organisationer. Som resultat av kriget tilläts de emellertid återvända 1999. I början av 2001 var 36 sådana organisationer verksamma i landet, huvudsakligen med humanitärt arbete.

